

Fisken og folket – del 3

- fiskeri, industri og demografi for norske kystsamfunn

Styringsgruppemøte i «Økt lønnsomhet i torskesektoren», 9/2 2016

Audun Iversen, Edgar Henriksen og Thomas Nyrud

1

Hvor er fiskerinæringen på vei?

- Og hva med fiskerisamfunnene?

- Fiskeriene og fiskeindustrien mister betydning på kysten
 - Effektivisering i flåten
 - Færre båter
 - Færre sysselsatte
 - Effektivisering i industrien
 - Færre bedrifter
 - Færre ansatte
- Hvordan vil dette påvirke norske kystsamfunn?
 - Hva er sammenhengen mellom fiskeriaktivitetene og demografien?
 - Bærer fisken fortsatt bosettingen i kystkommunene?

Nytt siden forrige styringsgruppemøte

- **Kartlegging og drøfting av fiskerikommuners avhengighet**
 - Hva er en fiskerikommune?
 - Grader av avhengighet
 - Hvordan utvikler de avhengige seg?
 - Hvilken rolle spiller politikken?
 - Sammenligning med Island
- **Utvikling i vinner- og taperkommuner i ulike regioner**
 - Har sett på kommuner i fem regioner
 - Hvilken rolle kunne politikken spilt?

10.02.2015

Fisken og folket

3

Fiskeriavhengige kommuner

- Vi har målt fiskeriavhengighet som andel sysselsetting i fiske og fiskeindustri som andel av total sysselsetting
- Hva karakteriserer de fiskeriavhengige kommunene?
 - Store og små
 - Mer og mindre avhengige
 - Sysselsettingsstruktur
- Hvem er de fiskeriavhengige kommunene?
- Hvordan har de utviklet seg?
 - Flåte, landinger og befolkning
- Hva bestemmer utviklingen?
 - Ressurssituasjonen?
 - Anvendelse av ressursene?
 - Fiskeripolitikk?
 - Annet?

$$\frac{\text{Fiske} + \text{industri}}{\text{Total sysselsetting}} = \text{Fiskeriavhengighet}$$

Typer av fiskerikommuner

- Tar utgangspunkt i inndeling fra (Lindkvist, 2000)
- Utvikler nye kriterier
 - Lindkvist:
 - 5 % av arbeidsstyrken,
 - fangst/ind. over gjennomsnitt
 - Vi:
 - Størrelse på fangst og landinger
 - Andel av arbeidsstyrken (vurderer når vi ser reelle andeler
 - Landet i kommune/landet av båter fra kommune

		Fiskeriaktivitet	
		Stor	Liten
Sysselsetting	Stor andel i fiske/industry	Stor, avhengig fiskerikommune 1	Liten, avhengig fiskerikommune 2
	Liten andel i fiske/industry	Stor, ikke avhengig fiskerikommune 3	Fiskeriaktiviteter, ikke avhengig 4

10.02.2015

Fisken og folket

5

De mest fiskeriavhengige: Kategori 1

(De store blant de fiskeriavhengige, sortert etter avhengighet)

Kommunenavn	Fiskeri og industri	Total	Andel	Landingsverdi TOT	% egenfangst
Røst	119	379	31,4 %	162 951 765	20 %
Værøy	174	571	30,5 %	420 948 037	11 %
Båtsfjord	452	1 557	29,0 %	589 000 106	29 %
Træna	88	311	28,3 %	184 173 978	0 %
Torsken	137	489	28,0 %	52 316 206	31 %
Gamvik	170	652	26,1 %	98 730 321	45 %
Moskenes	163	634	25,7 %	89 662 494	66 %
Hasvik	145	572	25,3 %	130 683 613	25 %
Flakstad	176	750	23,5 %	114 688 713	51 %
Måsøy	151	669	22,6 %	304 463 570	15 %
Berlevåg	125	572	21,9 %	162 353 394	42 %
Berg	124	594	20,9 %	544 134 437	4 %
Karlsøy	233	1 183	19,7 %	142 317 822	0 %
Øksnes	451	2 420	18,6 %	531 277 016	55 %
Lebesby	113	673	16,8 %	41 124 993	68 %
Nordkapp	250	1 725	14,5 %	208 851 176	40 %
Vikna	369	2 853	12,9 %	45 353 940	68 %
Bø	136	1 061	12,8 %	47 591 472	69 %
Selje	172	1 365	12,6 %	379 614 258	0 %
Herøy	605	4 819	12,6 %	196 267 984	24 %
Austevoll	422	3 416	12,4 %	164 776 732	33 %
Smøla	124	1 159	10,7 %	123 406 295	25 %
Vardø	109	1 036	10,5 %	83 497 774	64 %
Vestvågøy	634	6 034	10,5 %	176 768 723	63 %
Hadsel	414	4 132	10,0 %	135 046 814	63 %
Vågsøy	261	3 234	8,1 %	999 324 785	6 %

- De er små
- De ligger i Nord-Norge
- Torsk er viktigst (bortsett fra på Træna)
- Selv små kommuner viser igjen på grunn av stor sysselsetting og store landinger
- Nokså lav andel fangst fra egne båter
- Industrien drar opp avhengigheten
- Andel fra kystflåte?

De mest fiskeriavhengige: Kategori 1

(sortert etter landingsverdi)

Kommunenavn	Fiskeri og industri	Total	Andel	Landingsverdi TOT	% egenfangst
Vågsøy	261	3 234	8,1 %	999 324 785	6 %
Båtsfjord	452	1 557	29,0 %	589 000 106	29 %
Berg	124	594	20,9 %	544 134 437	4 %
Øksnes	451	2 420	18,6 %	531 277 016	55 %
Værøy	174	571	30,5 %	420 948 037	11 %
Selje	172	1 365	12,6 %	379 614 258	0 %
Hammerfest	335	6 198	5,4 %	367 998 782	23 %
Måsey	151	669	22,6 %	304 463 570	15 %
Sula	235	3 154	7,5 %	276 999 231	0 %
Andøy	213	2 813	7,6 %	217 893 526	76 %
Nordkapp	250	1 725	14,5 %	208 851 176	40 %
Herøy	605	4 819	12,6 %	196 267 984	24 %
Lødingen	77	1 012	7,6 %	191 121 002	6 %
Træna	88	311	28,3 %	184 173 978	0 %
Vestvåøy	634	6 034	10,5 %	176 768 723	63 %

- De er små og mellomstore
- De ligger i Nord-Norge og på Vestlandet
- Både torsk, pelagisk og oppdrett er viktig
- Selv små kommuner viser igjen på grunn av stor sysselsetting og store landinger
- Lav andel fangst fra egne båter
- Industrien drar opp avhengigheten
- Lav andel fra kystflåte?

De nest mest avhengige: Kategori 2

Kommunenavn	Fiskeri og industri	Total	Andel	Landingsverdi TOT	% egenfangst
Frøya	629	3 166	19,9 %	37 769 625	93 %
Askvoll	95	1 155	8,2 %	30 467 709	30 %
Skjervøy	308	1 679	18,3 %	29 443 146	50 %
Sande	91	1 486	6,1 %	28 311 232	24 %
Lyngen	100	1 372	7,3 %	24 349 729	43 %
Midsund	122	1 005	12,1 %	22 005 913	31 %
Roan	84	507	16,6 %	17 813 465	23 %
Bremanger	144	1 748	8,2 %	15 302 017	47 %
Hitra	472	2 945	16,0 %	14 674 915	52 %
Averøy	222	2 482	8,9 %	13 219 250	60 %
Redøy	50	583	8,6 %	11 318 859	75 %
Sund	224	2 014	11,1 %	10 580 132	73 %
Lurøy	189	1 079	17,5 %	10 252 119	55 %
Bømlo	454	5 345	8,5 %	8 304 661	85 %
Giske	358	2 907	12,3 %	8 018 643	21 %
Herøy	169	1 014	16,7 %	7 736 579	72 %

- Karakterisert ved lav landingsverdi i forhold til avhengighet
- Oppdrett veldig synlig i enkelte kommuner
- Flåte er viktig i noen

Kategori 3: store fiskerikommuner, men ikke fiskeriavhengige

Kommunenavn	Fiskeri og industri	Total	Andel	Landingsverdi TOT	% egenfangst
		29			
Ålesund	839	228	2,9 %	2 741 252 847	5 %
		42			
Tromsø	529	081	1,3 %	2 659 540 235	7 %
Lenvik	311	6 233	5,0 %	190 344 371	44 %
		15			
Karmøy	267	725	1,7 %	406 678 619	19 %
		166		55 325	
Bergen	227	749	0,1 %	176	6 %
Flora	192	6 193	3,1 %	210 486 695	1 %
Eigersund	147	6 845	2,1 %	908 242 468	2 %
		52		95 895	
Kristiansand	143	212	0,3 %	385	41 %
Fræna	134	3 641	3,7 %	253 889 112	8 %
				60 419	
Sortland	128	5 245	2,4 %	420	0 %
Hareid	92	2 155	4,3 %	220 519 130	0 %
				79 162	
Ørsta	87	4 879	1,8 %	488	98 %

Hvem er vinnere og tapere i denne utviklingen?

Vi har identifisert «Vinnerkommuner» og «Taperkommuner»

Hvem vinner og taper når det gjelder:

- Antall fartøy
- Fangst
- Landinger

Sammenheng mellom fangst, landinger og befolkningsutvikling?

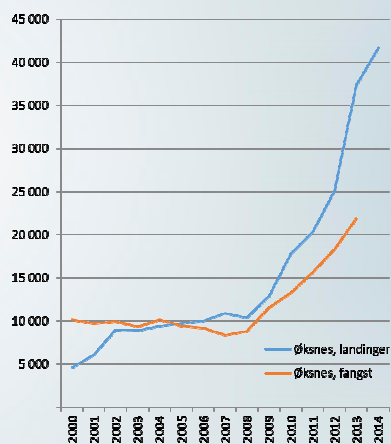
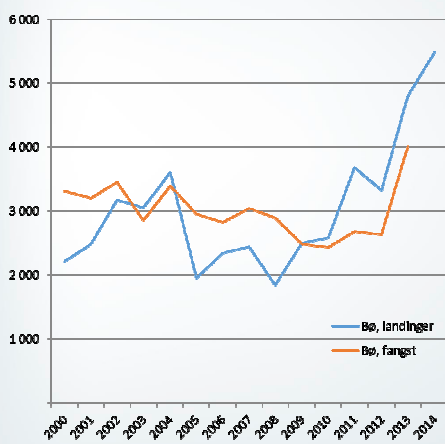
- Har sett på to kommuner i samme region, men med ulik utvikling
 - Øst-Finnmark
 - Vest-Finnmark
 - Vesterålen
 - Lofoten
 - Nordfjord og Sunnmøre/Vestlandet
- Viser litt ulike problemstillinger

10.02.2015

Fisken og folket

24

Vesterålen: Øksnes og Bø (torsk)

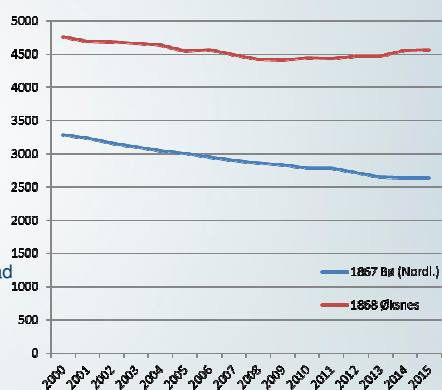
10.02.2015

Fisken og folket

27

Vesterålen: Øksnes og Bø

- **Bø**
 - Taper på fangst (så vidt)
 - Vinner på landinger (like over snitt)
 - En utvikling rundt snittet for næringen
- **Øksnes**
 - På snittet i fangst
 - Stor vinner på landinger
- Begge taper folketal, men Bø i mye større grad
- Øksnes ser en økning igjen fra 2010

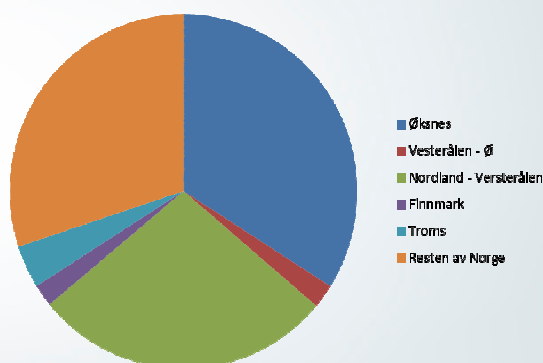
10.02.2015

Fisken og folket

28

Sammenheng mellom fangst og landinger?

- landinger i Øksnes som eksempel

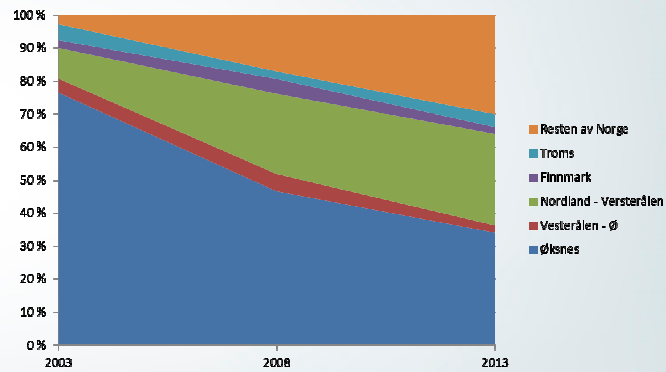
10.02.2015

Fisken og folket

29

Sammenheng mellom fangst og landinger?

- landinger i Øksnes som eksempel

10.02.2015

Fisken og folket

30

Øst-Finnmark: Båtsfjord og Vardø

Både Båtsfjord og Vardø har et "overskudd" av landinger

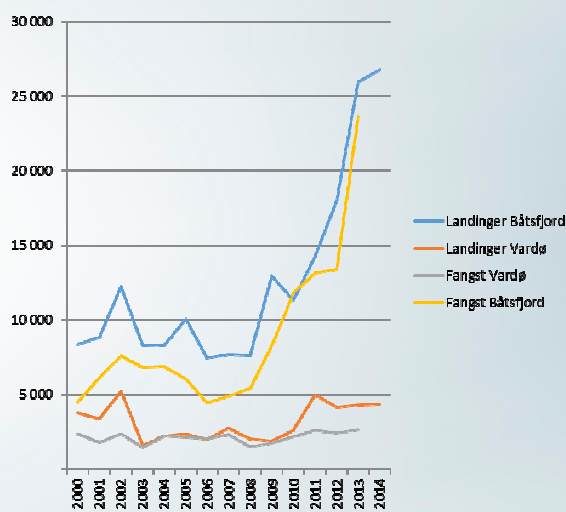
Båtsfjord:

- Økte fangster og økte landinger følger hverandre
- Får mer enn sin andel av kvoteøkningene på torsk

Vardø:

- "Overskuddet" av torsk tydelig tidlig og sent i perioden
- Får ikke sin andel av økningen i fangstene, men grei økning i landingene
- En forklaring er at fiskerne i mindre grad har utnyttet mulighetene som ligger i stimuleringsordn.

Fangst og landinger av torsk i Båtsfjord og Vardø

10.02.2015

Fisken og folket

31

Øst-Finnmark: Båtsfjord og Vardø

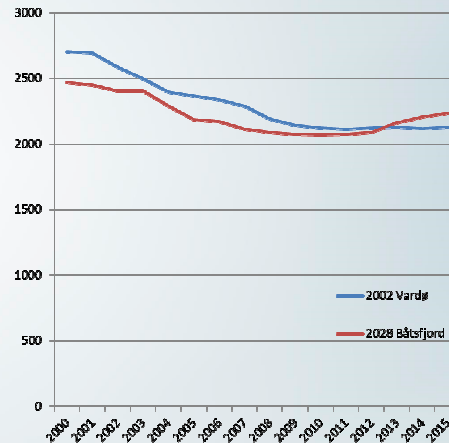
Båtsfjord

- Vinner på fangst
- Vinner på landinger

Vardø

- Taper på fangst
- Taper på landinger (men ikke mye)

- Båtsfjord har nedgang i befolkning på tross av relativ bedring i fangst
 - Absolutt fangst gikk ned første halvdel av perioden
 - Befolkningen stiger igjen i takt med torskekvotene
- Vardø har nedgang til 2002, stabilt siden
 - Stabilt siden 2002

10.02.2015

Fisken og folket

32

Oppsummering

Fangst:

- Sterk økning i noen få kommuner
- Mer av flåten registrert i byene
- Vinnerkommuner i alle regioner
- Taperkommuner i alle regioner

Landinger:

- Vinnerkommuner i alle regioner
- Taperkommuner i alle regioner
- Flere av vinnerkommunene på landinger var tapere på fangst

10.02.2015

Fisken og folket

35

Sammenheng mellom fiskeriaktivitet og bosetting?

Sammenheng mellom flåte, landinger og bosetting er ikke entydig

- Tydelig i noen kommuner, mindre i andre
 - Hva med de minste og mest fiskeriavhengige?
- Hvilken rolle spiller kystflåten? Under 11m?
- Hva vil skje ved en evt. strukturering?

Industri tettere koblet til bosetting enn flåten

- Befolkningsvekst følger torskekvotene
- Sesonger betyr fortsatt mye
- Helårsdrift gir størst befolkningsvekst
- Båtsfjord vs Øksnes

10.02.2015

Fisken og folket

36

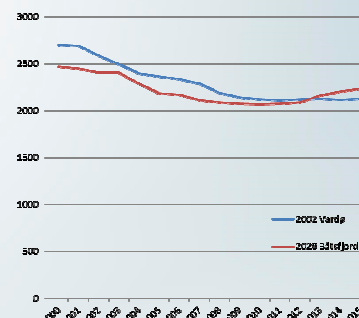
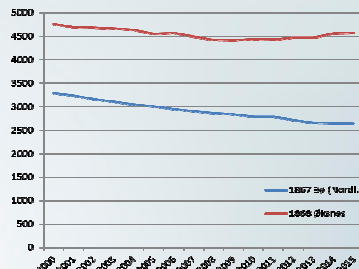
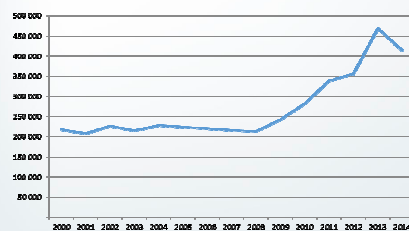
Båtsfjord vs Øksnes

Båtsfjord

- Markert økning i folketall
- Ingen sesongarbeidere
- Landinger: 7.500 – 24.000
- Folketall: 2100 – 2300 (10 %)

Øksnes

- Moderat økning i folketall
- Men 500 sesongarbeidere...
- Landinger: 10.000 til 42.000
- Folketall: 4.480 – 4.550 (1,6 %)

10.02.2015

Fisken og folket

37

Hva betyr dette for politikken?

Samsvar mellom liv og lære?

- Klare distriktpolitiske mål i lovverket
- Mest indirekte virkemidler i realiteten?

Indirekte virkemidler

- Hensynet til fiskerisamfunnene ivaretas gjennom:
 - Begrensninger på strukturering,
 - Begrensninger på flytting av kvoter
 - osv

Hvordan har utviklingen vært på Island?

- Ulike virkemidler, samme utvikling?

10.02.2015

Fisken og folket

38

Videre arbeid

I tillegg til det vi har nevnt tenker vi på:

- Antall fiskere på Blad-B?
- **Sesongprofil?**
- **Betydning av flåtestruktur?**
- Skippereffekten?
- Utnyttelse av kvotebonus, bifangstkvote og andre ordninger?
- **11m med nytt og tradisjonelt driftsmønster?**
 - Austvåg: 7 mill i år?
- **Hvordan beholde og utvikle landanlegg?**

10.02.2015

Fisken og folket

39